

Foto: Alexander Sinn

Pleidooi paus Franciscus: ethisch kader voor algoritmes en kunstmatige intelligentie

Paus Franciscus pleitte op Wereldvredesdag (1 januari 2024) voor ethische regels voor kunstmatige intelligentie. Een digitale technologie ontwikkeling die de wereldvrede kan bedreigen door nieuwe wapensystemen en die via internet ongecontroleerd wereldwijde commerciële belangen kan dienen.

De paus staat stil bij de gevaren van kunstmatige intelligentie, en ziet ook kansen. Hij pleit voor een moreel beraad over de kaders waarbinnen digitale technologie zich kan ontwikkelen, de zgn. algor-ethiek bij de toepassing van algoritmes.

God blies zijn Geest in de mens zodat hij vaardigheid, kennis en een veelvoudige bekwaamheid bezit. Wetenschap en kennis zijn uitingen van het scheppend vermogen van mensen. De paus toont zich dankbaar voor technische vooruitgang die het lijden van mensen vermindert. Ook de opmerkelijke vooruitgang door 'kunstmatige intelligentie' in nieuwe informatietechnologie biedt kansen, maar draagt ook grote risico's in zich voor rechtvaardigheid en vrede onder de volkeren. Deze ontwikkeling roept vragen op. Wat is de impact van deze nieuwe digitaliteit op individuele levens en op internationale stabiliteit en de wereldvrede?

“Nieuwe digitale hulpmiddelen veranderen onze communicatie, openbaar bestuur, onderwijs, consumptie, persoonlijke interactie en talloze andere aspecten van ons dagelijks leven”, schrijft de paus. Bovendien kunnen technologieën met algoritmen voor commerciële en politieke doelen gegevens halen uit alle digitale voetafdrukken op het internet.

De paus in zijn boodschap:

“Vaak gebeurt dat zonder dat we het weten, terwijl onze bewuste uitoefening van keuzevrijheid wordt beperkt. In een ruimte als het internet, gekenmerkt door een overvloed aan informatie, kunnen ze de stroom aan gegevens structureren volgens selectiecriteria die de gebruiker niet altijd opmerkt.”

Technologieën zijn niet ‘neutraal’ maar resultaat van menselijk handelen. Ze kennen altijd een ethische dimensie. Dat geldt ook voor kunstmatige intelligentie. We kunnen er niet a priori vanuit gaan dat ontwikkeling en gebruik ervan de wereldvrede dient. Dat kan alleen als het waarden als inclusie, transparantie, veiligheid, gelijkheid, privacy en betrouwbaarheid respecteert.

“Technologieën zijn niet ‘neutraal’ en hebben altijd een ethische dimensie.”

De waardigheid van de mens en de broederschap die ons verbindt, reiken criteria aan voor de evaluatie van digitale technologieën.

Computers vervullen bepaalde taken efficiënt, maar mensen bepalen hoe ze werken. Er bestaat een kans dat de criteria achter bepaalde besluiten onduidelijk worden en de verantwoordelijkheden ondoorzichtig. De paus wijst op het risico van een economische logica die voorbij gaat aan de menselijke maat. We kunnen de mens niet reduceren tot een set data. Paus Franciscus wijst ook op negatieve gevolgen van automatisering, zoals het verlies van werkgelegenheid, en roept op tot respect voor de waardigheid van arbeiders. Er bestaat het gevaar dat sommigen buitengewoon rijk worden, terwijl er armoede dreigt voor velen.

Foto: Robin Worrall via unsplash

De paus wijst verder op militaire implicaties van kunstmatige intelligentie:

“Als we naar de wereld om ons heen kijken ontkomen we niet aan ernstige ethische vragen met betrekking tot de bewapeningssector”, zegt hij. “De mogelijkheid om militaire operaties uit te voeren door middel van afstandsbedieningssystemen heeft geleid tot een verminderde perceptie van de

verwoesting die deze wapensystemen veroorzaken en de last van de verantwoordelijkheid voor het gebruik ervan. Wat resulteert in een nog koudere en afstandelijkere benadering van de immense tragedie van oorlog.”

Er is reden tot “ernstige ethische zorg” zegt hij ten aanzien van opkomende technologieën voor dodelijke autonome wapensystemen:

“Autonome wapensystemen zijn nooit moreel verantwoordelijke subjecten. Het unieke menselijke vermogen tot morele oordeelsvorming en ethische beslissingen is meer dan een complexe verzameling algoritmen. Dat vermogen kan niet worden gereduceerd tot het programmeren van een machine die, hoe ‘intelligent’ ook, een machine blijft. Daarom is het noodzakelijk om te zorgen voor adequaat, zinvol en consistent menselijk toezicht op wapensystemen. (...) We kunnen ook niet negeren dat geavanceerde wapens in verkeerde handen terechtkomen en bijvoorbeeld terroristische aanvallen of interventies voor het destabiliseren van legitieme regeringsinstellingen vergemakkelijken”, aldus de paus.

In een aparte paragraaf gaat paus Franciscus in op de uitdagingen voor opvoeding en onderwijs. Het onderwijs moet bevorderen dat leerlingen kritisch leren denken en dat hun onderscheidend vermogen wordt ontwikkeld om goed te kunnen omgaan met wat op het wereldwijdweb wordt aangeboden.

Wil kunstmatige intelligentie een positieve rol spelen in de menselijke ontwikkeling, dan is zijn ethische richtlijnen nodig voor gebruik van algoritmes, de zogenaamde ‘algor-ethiek’. Dit bepaalt het morele raamwerk waarbinnen nieuwe technologieën zich kunnen ontwikkelen. Bij de totstandkoming van deze kaders moeten alle belanghebbenden betrokken worden, ook de armen.

“Dit proces van ethisch en juridisch beraad is een waardevolle gelegenheid om samen na te denken over de rol die technologie zou moeten spelen in ons individueel en gemeenschappelijk leven, en hoe het gebruik ervan kan bijdragen aan het creëren van een rechtvaardigere en menselijkere wereld”, aldus de paus.

Klik voor de pauselijke brief op bijgaande link: [Boodschap-paus-Franciscus-Wereldvrede-dag-2024.pdf](#)